

terminologije. Za to vprašanje se je izvolila komisija, v kateri sodeluje od Slovencev prof. V. Bohinec.

Popoldanski čas so izpolnile manjše ekskurzije in ogledi raznih institucij. Zborovalci so si blizu Zemuna ob Donavi ogledali praporne plasti in ondodne naselbine; razgledali so si Etnografski muzej in Muzej srbske zemlje, Botanični vrt in Meteorološki observatorij; a gotovo najlepše utise so odnesli iz Vojnega geografskega instituta, kjer jih je vodil šef instituta general S. P. Bošković skozi vse delavnice na višku stoječega zavoda. Končno so se zborovalci oddolžili spominu velikega jugoslovanskega geografa Jovana Cvijića. Posetili so njegov grob in položili nanj dva venca, enega v imenu kongresa, drugega v imenu Geografskega društva v Ljubljani. Slovenska deputacija je pietetno obiskala tudi gospo Cvijićevo, ki jim je razkazala stanovanje in delavnico velikega pokojnika.

Kongresu je predsedoval prof. E. Cvetič (Beograd), za podpredsednika sta bila izvoljena I. Rubić (Split) in V. Bohinec (Ljubljana), tajnikoma pa V. Mladenović (Beograd) in R. Savnik (Celje). Vabilu zastopnikov Geografskega društva v Ljubljani, da bodi prihodnji kongres l. 1929. v Ljubljani, se je zbor z navdušenjem odzval.

R. Savnik.

II. kongres slovanskih geografov in etnografov.

V dneh od 2. – 12. junija 1927 se je vršil na Poljskem II. kongres slovanskih geografov in etnografov. Udeležili so se ga razen predstaviteljev poljske geografske znanosti geografi in etnografi iz vseh slovanskih držav, v največjem številu iz Češkoslovaške, razen tega tudi gostje iz drugih držav, v prvi vrsti iz Francije.

Kongres je bila zares ogromna prireditev, ki se je izvedla vzorno v najboljšem smislu besede, v največje zadovoljstvo mnogoštevilnih udeležencev. Družil je stvarno znanstveno delo in odlično organizirano ter prijetno izvedeno potovalno ogledovanje poljske države. Kongres je imel značaj znanstvenega potovanja, v teku katerega so se udeleženci vozili skozi najznačilnejše poljske pokrajine ter se ustavljali v poglavitnih mestnih središčih, odkoder so se zopet vršile ekskurzije, bodisi po mestih samih kakor po bližnji in daljni okolici. V mestih se je vršilo zasedanje kongresa, in sicer je obstajalo iz sej trojne vrste: a) informativne seje s predavanji o Poljski na splošno ali nanašajočimi se na lokalne ekskurzije (Katowice, Poznanj in Gdynia), b) plenarne seje v Varšavi (tu se je vršila slovesna otvoritev kongresa), v Lvovu in v Krakovu, ter c) seje kongresnih sekcij, na katerih so se vršila strogo znanstvena predavanja z diskusijami (Varšava, Vilno, Lvov in Krakov). Informacijske seje so imele v zvezi z ekskurzijami in z vsem potovanjem sploh namen seznaniti goste s poljsko zemljo, naravo in življenjem; plenarne seje so vršile formalno in načelno delo kongresa, a seje sekcij so vršile v znanstvenem pogledu največjo nalogo; tu so se podali referati iz najrazličnejših področij geografije ter etnografije in sorodnih panog. Če se pomisli, da je bilo prijavljenih še nekaj nad 300 referatov, se razvidi, da so sekcije na svojih sejah opravile ogromno delo. Da je moglo biti tem uspešnejše in da se je mogla diskusija čim bolje pripraviti, so izšli kratki resuméji napovedanih predavanj na posebnih listih, ki so se že nekaj tednov pred kongresom razposlali vsem, ki so priglasili svojo udeležbo.

Prav tako so prejeli vsi udeleženci že par tednov poprej različne druge tiskovine, v prvi vrsti v obliki drobne knjižice podroben program kongresa, na izbiri ali v poljskem ali v francoskem jeziku, in pa Voditelja za kongres (Livret-Guide), obširnejšo knjigo priročnega formata v poljskem ali francoskem jeziku, ki je obsegala na 342 straneh v kondenzirani obliki pregledne geografske

informacije o Poljski, s številnimi slikami, seveda nalašč za kongres prirejena izdaja. Vrh tega se je izdal za kongresiste poseben atlas z 21 preglednimi in specijalnimi kartami, pa tudi še razne druge manjše publikacije in tiskovine. Mora se naglasiti, da so mogli biti na ta način udeleženci kongresa pravočasno in podrobno, vsekakor dovolj izčrpno informirani in so mogli potovanje po Poljski izkoristiti v maksimalni meri.

Da se je moglo ogromno pripravljalo delo izvršiti tako precizno in temeljito, za to gre zahvala izborni organizaciji kongresa. Pravočasno se je organiziral Organizacijski odbor (Komitet organizacyjny) iz predstaviteljev geografske vede na univerzah v Varšavi, Lvovu, Krakovu, Poznanju in v Vilnu, zastopnikov Vojnogeografskega instituta v Varšavi, drž. Geološkega instituta v Varšavi, dalje raznih muzejev, predstaviteljev montanistične akademije v Krakovu, Meteorološkega zavoda v Varšavi, zastopnikov vnanjega, prosvetnega in notranjega ministrstva, železniške direkcije itd. itd. Ta veliki odbor, sestojec iz 43 članov, si je izbral izmed sebe ožji odbor, ki je faktično vodil priprave, pod predsedstvom lvovskega profesorja Evgena Romerja; generalno tajništvo s krakovskim profesorjem Lubomirom Sawickim na čelu je izvedlo poglavito delo.

Potovalni kongres je pričel v Dziedzicach, kjer so se zbrali udeleženci dne 2. junija zjutraj, ter se nadaljeval na ogromni poti čez Katowice, Poznanj, Gdynjo, Varšavo, Vilno, skozi Polesje in Volinj na Lvov in čez Boryslaw na Zakopane ter v Krakov, kjer je bil na večer dne 12. junija razhod. V vsakem mestu, kjer so se udeleženci ustavili, sta bila organizirana lokalni častni in lokalni izvršilni odbor za prireditev sprejema. Odtod so se vršile v okolico ekskurzije, organizirane, prav kot referati, po sekcijah: 1) kartografija, geofizika, geodezija, meteorologija, klimatologija, hidrografija, 2) geomorfologija in geologija, 3) fitogeografija, 4) zoogeografija, 5) antropogeografija in gospodarska geografija, 6) antropologija, demografija, etnografija, socijologija, 7) regijonalna geografija in topografija, 8) historična geografija in zgodovina geografije. Seveda so se na ekskurzijah sorodne sekcije često družile.

Ves program se je izvedel z nenavadno točnostjo in popolnoma v začetnem obsegu; niso se točke niti črtale, niti krajšale, niti spreminjale. Posebni vlak, ki je vozil kongresiste po ogromni poti, je odhajal in prihajal točno na minute; iz poročil, ki so se čitali v čeških, francoskih, angleških, italijanskih revijah in časopisih se je ta imponujoči fakt glosiral s posebnim priznanjem. Na vsem potu so udeleženci prenočevali samo v vlaku; niti enkrat se ni bilo treba seliti v hotele ter prenašati prtljago; noč se je mogla porabiti za spanje ter za prevoz hkrati. Na pr. iz Poznanja smo se odpeljali ob eni ponoči in zjutraj ob tričetrt na osem smo dospeli v Gdynjo, ali iz Varšave smo se odpeljali ob 11. uri ponoči in dospeli ob 9. uri v Vilno. Le dolgo pot iz Vilna do Lvova je opravil kongres tudi podnevi ter si mogel pri tem ogledati veleinteresantno Polesje in Volinj, kar imenuje de Martonne (*Annales de Géographie* XXXVI., št. 204, str. 549) najinteresantnejši del pota. Razen tega smo se tudi v Galiciji deloma vozili podnevi.

Lokalni odbori so priredili kongresistom povsod najlepši, pa tudi najgostoljubnejši sprejem, z banketi, pogostitvami, posetom gledaliških predstav itd.

Kar se tiče občevanja na kongresu, naj opozorim, da je razen poljščine, ki so jo mogli seveda uporabljati le Poljaki, izmed slovanskih jezikov precejšnjo vlogo igrala tudi ruščina, ki so jo obvladovali mnogi Poljaki, Bolgari ter nekateri Jugoslovani. Sicer pa je posredovala vedno francoščina; interpretacije na ekskurzijah, na tiskovinah itd. so se vršile razen v poljskem ter tu in tam v ruskem jeziku izključno le v francoščini, ki je kot mednarodno in deloma med slovansko

občilo dominirala popolnoma; nemščina ni prišla nikjer niti v najmanjši meri do veljave. Ta fakt je treba imeti z ozirom na bližajoči se tretji kongres v Jugoslaviji dobro pred očmi.

Zaključki kongresa kakor tudi ogromno gradivo referatov bo izšlo v posebni knjigi ter postalo s tem dostopno tudi onim, ki se kongresa niso udeležili. Udeležencem pa ostanejo v najlepšem in najdragocenejšem spominu neposredni vtisi, ki jih je nanje napravila poljska zemlja, osobito ko so jo imeli priliko spoznati v vseh njenih najznačilnejših slikah, dasi v tako kratkem času.

Videli smo poglobilne tipe poljske prirode, gospodarstva in narodopisne slikovitosti, kar je bil za večino gotovo največja pridobitev na kongresu. V Gornji Šleziji smo si mogli ogledati v Katowicah, Królewski Huti itd. ogromen aparat velikih rudarskih in industrijskih podjetij, dalje etnopolitične značilnosti v denacionalizaciji prekinjenega procesa, kar je bilo posebno za nas z nemške narodnostne meje zelo zanimivo in do neke mere domače. V nasprotju z bolj ameriškim tipom šleskega industrijsko-rudarskega ozemlja se nam je predstavil staroslavni Poznanj kot lepo homogeno, povsem poljsko mesto, kjer so se mogle ekskurzije razen za ogledovanje mesta in njegovih industrijskih podjetij koncentrirati le na obilne sledove diluvijalne glaciacije. Zato pa je bil mnogo slikovitejši dan ob poljskem sektorju Balliškega morja. Tu smo mogli videti v Gdynji rastoče delo nove Poljske; tu nastaja nova poljska luka, ki bo oskrbovala osebni in tovarni promet, v prvi vrsti izvoz šleskega premoga, za kar se zgradi tudi posebna direktna železniška proga; tu nastaja vrh tega vojna luka. Na obali smo videli nastajati novo mesto, na kraju, ki je imel pred desetimi leti le 60 ribiških prebivalcev, in po višinah, ki gledajo na morje, rasto hitro vile nove poljske rivijere. Z učno ladjo poljske mornariške šole smo se peljali na Helski polotok, kjer smo si mogli ogledati lep primer zemeljske kose z izključno samo ribiškim življenjem; v Helu se nam je nudil vpogled v staro holandsko kolonijo, ki se ji pozna izvor na prvi pogled, a krajši izlet z železnico v Jastarnjo nas je privedel sredi med Kašube, kjer se je hočeš nočeš pozornost vsih obrnila na veleinteresantne etnografske posebnosti. Sicer pa so imeli na poljski obali razen fitogeografov posebno morfologiji zelo zanimivo ekskurzijsko področje, interesantne primere preložitve odnosno opustitve rečnih tokov v zvezi z ledeno dobo.

Prestolici Varšavi sta bila odmerjena le dva dneva, in še to baš binškožna praznika, a še od tega je domala polovico časa zavzela oficijelna otvoritev in zasedanje kongresa. Ostali čas so izpolnili referati v sekcijah, pred vsem pa ogledovanje mesta, ki je kot nacionalna in državna prestolica vsakogar zelo zanimala.

Nad vse zanimiv je bil zopet dan v Vilnu. Tu nas je nenadoma pozdravil orijent, kar smo posebno mi z balkanskega juga brž začutili. Pred vsem je mesto v svoji celotni legi in z bližnjo okolico gotovo najbolj slikovito od vseh mest, ker smo jih videli na Poljskem. Tu je v enolično ravnino reka Vilja s pritokom Vilejka vrezala zelo globoko strugo s terasami, tako da je vsa pokrajina nenavadno razgibana in da se nudi s številnih višin, obrastlih s posameznimi skupinami brez in jagnjedi, zares čudovit pogled bodisi na morfološke oblike, katerih geneza nas zopet vodi k diluvijalni glaciaciji, kakor pred vsem na starodavno Vilno z neštetiimi baročnimi cerkvami in bleščečimi kupolami. V Vilnu se čuti velika zgodovina, tudi grobovi poljskih kraljev so tu, spomin na Napoleona itd. Poljske težnje po Vilnu postanejo razumljive, osobito, ko ne opaziš skoro ničesar litovskega, marveč v prvi vrsti židovsko, poljsko in belorusko. Vilno ne more

biti sporno med Poljaki in Litovci, marveč le med Poljaki in Rusi. Tu opaziš, da je bilo Vilno daleč na vzhod pomaknjena postojanka katolicizma, ali da se je tudi orijent krepko uveljavljala. Nič manj kot 14 konfesij je zastopanih v mestu. Tudi v narodnostnem pogledu je pisana družba, dasi tvorijo polovico prebivalstva židje; med profesorji na univerzi je eden muslimanski Tatar. Mestne ulice so ozke, vijugave, blatne; tlak ponekod lesen, prodajalne ponekod po vzorcu orientalskega bazara.

Vožnja preko Polesja in Volinja, čez širna močvirja ob Pripetu, je pokazala zopet drug svet, slično kratka prekinitev vožnje v Luninju, ki nam je predstavil tipično rusko naselje, z lesenimi hišami, širokimi blatnimi cestami, lesenim tlakom in patrijarhalnim ruskim prebivalstvom in življenjem, kjer samo obžaluješ, da ne moreš gledati mnogovrstnih etnografskih posebnosti vsaj nekaj dni namesto eno uro.

V Volinji na treh postajah pozdravijo deputacije čeških kolonij, ki se izdajajo tudi že na zunanji v lepih nasadih hmelja.

V Lvovu mora človek razmišljati o pomenu državnih meja za antropogeografsko sliko; tu se vidi na prvi pogled, da so mesto civilizirali Avstrijci za svoje garnizije in za preračunano politično učinkovitost; mesto je snažno in urejeno kot mali Dunaj, povsod tlak, parki, nasadi, in seveda brezhibne hiše, samo da vsemu manjka karakter.

Za ekskurzije poslane interesantnejše v petrolejskem revirju Boryslawa z izletom na severne obronke Karpatov. Vožnja mimo Drohobycza, Sambora, Krosna in Jasta na Zakopane se vrši povečini podnevi in vodi skozi lep hribovit svet.

Dan v Zakopanem prinese zopet same novosti. V ospredju zanimanja so glacio-morfološke in etnografske, v drugi vrsti geološke in geobotaniške stvari. Večina sekcij pa se je vozila z avtomobili 34 km daleč, ter dospela po krasni cesti do turistiške kočice pri Morskjem Oku okroglo 1400 m visoko. Vmes smo si mogli pogledati poljske planine (planšarske naselbine) v Tatri, prelepe gozde in se naposled povzpeli do Čarnega Stava (jezera) s čudovitim visokogorskim obodom. Zvečer povratek z avtomobili in nato gostija v Kužnicah, kjer so nam gorali (gorjanci) ob ogromnem kresu plesali svoj čudoviti razbojniški ples.

Krakov se nam je predstavil na zaključku kot poleg Vilna najinteresantnejše historično mesto Poljske, tiho, patrijarhalno mesto z mnogimi starodavnimi zgradbami; tu stopa stara Poljska v najpristnejši podobi pred oči, dočim se po drugih mestih, osobito v Varšavi in Vilnu, kaže najbolj barok. Velemestnega dirindaja kot v Lvovu in Varšavi tu ni; čuti se, da smo že dolgo v zatišju.

V Krakovu, kjer se je kongres slovesno zaključil, je šef našega vojnogeografskega inštituta general Stevan Bošković v imenu vlade povabil udeležence za 1. 1930. na III. kongres slovanskih geografov in etnografov v Jugoslavijo.

De Martonne (l. c. 550) zaključuje svoje poročilo o kongresu s podčrtanjem zadovoljstva, da se bo mogoče znova sestati geografom ter pri tem imeti priliko za potovanje in diskusijo v terenu samem. Ako bomo imeli priliko predstaviti svojo znanost in svojo državo slovanskim in drugim gostom v tako dobri obliki kakor se je to posrečilo Poljakom ter ako bomo mogli napraviti nanje tako ugoden vtis, kakor Poljaki, bomo mogli biti s prireditvijo zadovoljni.

Anton Melik.